

Hoe maken we van de OVB de sterke organisatie die ze moet zijn?

Een organisatie die gedragen wordt door haar basis, aanwezig is in het maatschappelijk debat en efficiënt beslissingen neemt op een democratische wijze

Het is al vaak gezegd en het klinkt als een cliché, maar het is nog steeds zo: de advocatuur staat op een keerpunt. Van vrij beroep is de advocaat geëvolueerd naar ondernemer binnen de markt van de juridische dienstverlening. Deze markt wordt er niet groter op. De particuliere rechtzoekende haakt vaak af omdat hij steeds meer moet betalen om toegang te krijgen tot het recht en de bedrijven die beroep doen op een advocaat zien hun budgetten krimpen. Bovendien zijn er veel concurrenten. Andere vrije beroepen, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders en legal counsels leggen zich ook toe op de juridische bijstand en kunnen dit vaak doen aan lagere tarieven. Ook een aantal recente gerechtelijke hervormingen zorgen er voor dat steeds meer zaken behandeld worden buiten de rechtbank, zodat in vele gevallen geen beroep meer gedaan wordt op advocaten¹. Daar bovenop komen de recente evoluties op het vlak van big data, artificiële intelligentie en onlineplatformen. Veel advocaten zijn op zoek. Zich profileren als generalist? Specialist worden of is T-shaping de uitkomst?²

De advocatuur staat onder druk.

Meer dan ooit is er dan ook nood aan een sterke OVB die niet alleen waakt voor de beroepsbelangen van haar leden, maar ook voor de belangen van de rechtzoekenden, zoals dat voorzien is in artikel 495 Ger.W..

Een organisatie kan echter maar sterk uit de hoek komen als ze van onderuit gedragen en gesteund wordt. Elke advocaat moet zich in zijn dagelijks werk ondersteund en geholpen weten door de OVB. De OVB zelf moet zich zo organiseren dat een efficiënte en democratische besluitvorming mogelijk is, zodat snel en accuraat een antwoord kan geboden worden op de wijzigende omgeving en de nog sneller evoluerende wetgeving.

Het is tijd voor verandering. Hoe ik die graag zal brengen leg ik verder uit, maar eerst maak ik nog even een stand van zaken op.

De taak van de OVB vloeit voort uit de taak van de advocaat

De taak van de OVB, zoals die wordt omschreven in artikel 495 Ger.W.³ is niet eenvoudig, vooral omdat ze tweevoudig is.

¹ "Ondernemingen laten rechtbank links liggen" op www.standaard.be/cnt/dmf20170511_02877611

² <https://advocaat.balieplus.nl/2015/09/t-shaped-lawyer-woorden>

³ [Art. 495](#).<W 2001-07-04/41, art. 14, 089; Inwerkingtreding : 25-07-2001> De Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des Barreaux francophones et germanophone hebben, elk voor de balies die er deel van uitmaken, de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden en zijn bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de vorming van alle advocaten behorende tot de balies die er deel van uitmaken.

Eenzijds heeft de OVB tot taak de belangen van de advocaten te behartigen. Maar wat zijn deze belangen? De 'advocatuur' is een zeer heterogene groep⁴ en hebben alle advocaten wel dezelfde belangen? Hoe kan de OVB zowel de generalist als de 'advocaat werkzaam in een nichegebied', de 'landelijke' advocaat als de advocaat werkzaam in een internationaal 'boutique' kantoor⁵ ondersteunen in zijn dagelijkse taken?

Alsof dit nog niet moeilijk genoeg is deze belangen te verzoenen gaf de wetgever de OVB ook nog als opdracht te waken voor de belangen van de rechtzoekenden. Maar zijn deze niet strijdig met de belangen van de advocaten? De ene vaak op zoek naar de goedkoopst mogelijke oplossing voor zijn geschil, de andere op zoek naar de meest rendabele voor zijn kantoor?

Hoe tegenstelbaar deze verzuchtingen op het eerste zicht ook kunnen lijken, toch zijn ze perfect verzoenbaar: beide partijen streven immers naar een zo harmonieus mogelijke toegang tot het recht. Of het nu gaat om een particulier met een louter emotionele vraag tot rechtsbedeling of een multinational met een miljardenclaim: elke advocaat streeft er naar er voor te zorgen dat de cliënt zijn rechten uitput.

In deze toegang tot het recht, het afdwingen van de rule of law, vinden alle advocaten elkaar en vallen de belangen van de cliënten en advocaten samen.

De taak van de Orde van Vlaamse Balies bestaat er dan ook in te zorgen dat er zo weinig mogelijk obstakels zijn bij deze toegang tot het recht voor iedereen en zorgt voor de noodzakelijke ondersteuning van de advocaten, zodat zij in alle onafhankelijkheid hun taak ter harte kunnen nemen. Het is immers deze onafhankelijkheid, samen met de plicht tot beroepsgeheim die de advocaat onderscheidt van alle andere juridische dienstverleners.

Wat zijn de actuele uitdagingen bij de uitoefening van deze opdracht?

De rechtzoekenden, en meer in het bijzonder de particuliere rechtzoekenden, zien de laatste jaren de toegang tot het recht alleen maar duurder worden

Door de hervorming van de tweedelijnsbijstand komen minder mensen in aanmerking voor de toewijzing van een pro Deo advocaat en de daarmee samenhangende kosteloze rechtspleging. Wie hierop geen beroep kan doen zag het ereloon van de advocaat toenemen met 21% BTW, zag hoe de rolrechten en de te betalen RPV verhoogd werden en ziet nu, door de recente invoering van het 'Begrotingsfonds voor de juridische

Ze nemen initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyauteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende.

⁴ Zie hierover Hardyns, W., Pauwels, L., Gudders, D., Parmentier, S. en Verhage, A., "De advocatenbarometer 2012/2013", Boom, Lemma, 2014. Dit is uiteraard niet alleen in Vlaanderen zo, maar bijvoorbeeld ook in Duitsland, zie daarover: Deutscher Anwaltverein (2013). Der Rechtsdienstleistungsmarkt 2030: Eine Zukunftsstudie für die deutsche Anwaltschaft. anwaltverein.de/de/service/dav-zukunftsstudie, p. 5

⁵ Over de beschrijving van de verschillende soorten advocatenkantoren zie ook: ING Economisch Bureau (2013). Advocatuur in transitie: Koerswijziging op weg naar 2025. ING Economisch Bureau

tweedelijnsbijstand'⁶, dat een extra bijdrage wordt ingevoerd voor wie toegang tot de rechter wenst te bekomen.

Het aantal zaken ingeleid door particulieren is de laatste jaren dan ook fel geminderd.

Maar ook de rechtbank van koophandel ziet haar inleidende zittingen alsmaar korter worden, nu ook bedrijven en handelaars een grondige kosten/batenanalyse maken alvorens een procedure in te leiden.⁷

Hierdoor komen heel wat advocatenkantoren financieel onder druk te staan.

Advocaten worden geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen waar ze nog niet voldoende op voorbereid zijn

Zo zijn advocaten sinds de invoeging van boek III in het WER officieel ondernemers geworden, met alle rechten en plichten die daarbij horen⁸. Uit de praktijk blijkt evenwel dat heel wat advocaten nog niet handelen als ondernemers. Dat is ook niet verwonderlijk, aangezien advocaten geen opleiding in ondernemen krijgen. Noch aan de universiteit, noch in het kader van de stage, noch in het kader van de permanente vorming wordt aandacht besteed aan dit aspect van de advocatuur.

Nochtans is dit onontbeerlijk nu de minister van Justitie ook concrete plannen heeft om het insolventierecht aan te pakken en daarbij voorziet dat ook beoefenaars van een vrij beroep failliet zullen kunnen verklaard worden⁹.

Een belangrijk gevolg van de invoeging van boek III in het WER is dat advocaten dienen te voldoen aan een aantal informatieverplichtingen, zowel ten aanzien van de particuliere cliënt als ten aanzien van de professionele cliënten¹⁰. Jammer genoeg blijkt uit het jaarverslag van de ombudsdienst consumentengeschillen advocatuur¹¹ dat een heel groot

⁶ Wet van 19 maart 2017 tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand, B.S. 31 maart 2017

⁷ Jammer genoeg beschikken we in Vlaanderen niet over concrete cijfers. Ik verwijs terzake naar de studie van Deloitte (2016). Future Trends for Legal Services. Global research study.:

www2.deloitte.com/rs/en/pages/legal/articles/deloittefuture-trends-for-legal-services.html, geraadpleegd in mei 2017, naar ING/AMRO in Nederland en naar de talrijke gesprekken die ik als stafhouder had met advocaten, met de eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, de voorzitter van de rechtbank van koophandel en de hoofdgriffiers van deze rechtbanken. Zie ook : Deutscher Anwaltverein (2013). Der Rechtsdienstleistungsmarkt 2030: Eine Zukunftsstudie für die deutsche Anwaltschaft. anwaltverein.de/de/service/dav-zukunftsstudie, p. 11 ev.

⁸ Op 14 augustus 2013 werd de wet van 17 juli 2013 houdende de invoeging van Boek III "Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de ondernemingen", in het Wetboek van economisch recht en rechtshandhabingsbepalingen eigen aan boek III, in boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Deze wet vervangt sinds 9 mei 2014 de Dienstenwet van 26 maart 2010 die op zijn beurt de omzetting van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende diensten op de interne markt tot doel had. Boek III WER vormt daarnaast een codificatie van de KBO-Wet en van de bepalingen in verband met de ondernemingsloketten, alsmede van boekhoudkundige verplichtingen. Ook advocaten vallen als dienstverrichters onder het toepassingsgebied van deze nieuwe wet. (<http://www.ordeexpress.be/artikel/60/532/controles-fod-economie-over-de-dienstenwet>)

⁹ Interview met Koen Geens in De Standaard van 25 april 2017, p. 26

¹⁰ Zie hierover BUYSENS, H. "Wetboek Economisch Recht: een sluipmoord op de partijbeslissing?" in Today's Lawyer, 2016-2, p. 25

¹¹ Jaarverslag Ligeica: http://oca.ligeica.be/nl/wp-content/uploads/2017/03/OCA_jaarverslag_2016.pdf, klachten algemeen, punt 7 ev.

deel van de klachten die ingediend worden met betrekking hebben op het gebrek aan transparantie, en dan vooral inzake het ereloon.

Naast de uitdaging om te gaan met de gewijzigde positie van de advocaat van vrij beroep naar ondernemer komt er nog een andere, mogelijk belangrijkere ontwikkeling op de advocatuur af en dat is deze van de 'digitalisering'.

Zo is er de ontwikkeling van platformen, niet noodzakelijk door advocaten, om cliënten en advocaten met elkaar in contact te brengen. Hoe zoeken cliënten een advocaat wanneer ze die nodig hebben? Hoe kan een advocaat aan potentiële cliënten laten weten welke zijn competenties zijn en wat zijn kantoor voor hen kan betekenen?

Een redelijk onontgonnen terrein voorlopig in Vlaanderen, maar daar zou snel verandering kunnen in komen nu grote spelers zoals Rocket Lawyer al erg dichtbij gekomen zijn¹². Moet de OVB maatregelen nemen om dit te verbieden of net het omgekeerde doen en dergelijke initiatieven steunen¹³? Voorlopig kunnen advocaten niet inschrijven op betalende 'koppelsites' gelet op het deontologische verbod op dichotomie. Maar is dit houdbaar? Is dit wenselijk? Moet de OVB misschien zelf het initiatief nemen om een dergelijk platform te ontwikkelen? Het voordeel daarvan is immers dat de OVB zo zelf de touwtjes in handen kan houden en onmiddellijke controle mogelijk is.

Daarnaast is er de uitdaging van wat de 'legaltech' genoemd wordt. Wie het boek 'The end of lawyers'¹⁴ van Richard Susskind leest weet dat er voor advocaten nog een mooie toekomst wacht, maar dat de nodige flexibiliteit noodzakelijk is.

Voorlopig kent ROSS immers enkel het Angelsaksisch recht, maar ook op Belgisch niveau zijn er ondertussen al heel wat initiatieven genomen om kennisdatabanken te ontsluiten voor het grote publiek. Cliënten zullen dan ook steeds meer geïnformeerd op hun afspraak verschijnen, wat advocaten ertoe zal verplichten hun rol anders in te vullen.

Tenslotte zullen advocaten moeten leren omgaan met 'reviews' van cliënten¹⁵. Net zoals restaurants, hotels en andere diensten vandaag al openbaar beoordeeld worden door hun gebruikers zal het ook niet tegen te houden zijn dat gebruikers van diensten geleverd door advocaten hun bevindingen kenbaar maken op sociale media en andere kanalen. Ook hier moet de OVB de nodige ondersteuning bieden aan haar advocaten zodat deze weten hoe hier mee om te gaan en dit te gebruiken als een voordeel voor hun praktijk.

De huidige wijze van besluitvorming binnen de OVB is niet efficiënt

Momenteel is de OVB niet in staat snel en efficiënt te besturen op een democratische wijze.

In het voorjaar van 2016 werd een poging ondernomen om de interne werking van de OVB te wijzigen zodat meer accuraat zou kunnen gewerkt worden.

¹² zie hierover MENSCH, J., VAN DE GRIENDT, M. en DULLAERT, C. "Nieuwe businessmodellen voor de advocatuur: kunnen we straks naar de Hema?" in Today's Lawyer, 2016-2

¹³ Zie hierover TALLON, A. "Zijn legal online platformen legaal voor de advocaat?" in Today's Lawyer, 2017-1, p. 6 ev.

¹⁴ SUSSKIND, R., : "The end of lawyers, rethinking the nature of legal services", Oxford University Press, 2010. Later volgden nog andere werken, waaronder "Tomorrow's Lawyer" in 2013

¹⁵ zie advocaatscore.nl

De plannen die toen gelanceerd werden bleken te ambitieus op het vlak van de hervorming van de kieskringen. Een aantal voorgestelde maatregelen bleken wel te kunnen rekenen op een meerderheid binnen de AV. Het werk dat toen aangevat werd moet afgemaakt worden.

Hoe kan de OVB een antwoord bieden op deze uitdagingen?

Het is belangrijk advocaten duidelijk te maken dat zij voor een aantal belangrijke uitdagingen staan, maar nog meer is het de plicht van de OVB om de advocaat daarin te ondersteunen en er voor te zorgen dat zij zo goed mogelijk hun opdracht kunnen vervullen.

Hiervoor zijn verschillende initiatieven nodig:

De OVB moet haar advocaten ondersteunen in hun ondernemerschap

Op een moment dat vele advocatenkantoren zoeken naar een nieuw elan moet de OVB haar advocaten ondersteunen bij de uitvoering van hun taak, als ze daar nood aan hebben.

Het ontwikkelen van een digitaal platform dat advocaten toelaat op eenvoudige wijze te communiceren met elkaar en met de griffies en rechtbanken is al een goede stap in die richting.

Maar er is meer nodig. Op het pad van het ondernemerschap zijn vele valkuilen en advocaten mogen van hun beroepsorganisatie verlangen dat deze hen hiervoor waarschuwt en hen ervoor behoedt.

Zo moet de OVB advocaten tools aanreiken die hen toelaten zich te gedragen als ondernemers. Vele kleine en middelgrote advocatenkantoren hebben vandaag geen marktstrategie en weten niet hoe ze daar moeten aan beginnen. Het is de taak van de OVB er voor te zorgen dat advocaten, naast goede juristen ook goede ondernemers worden. Alleen financieel onafhankelijke advocaten die werken in een stabiel economisch klimaat kunnen immers de nodige garanties bieden op degelijk en objectief advies.

De taak van de OVB hierbij is advocaten voor te bereiden op deze evolutie en er voor te zorgen dat zij kunnen focussen op hun meerwaarde. Aan advocaten moet de nodige opleiding aangeboden worden. In Nederland houdt de NOVA twee keer per jaar innovatieplatforms om er voor te zorgen dat advocaten mee zijn met de digitalisering. Een dergelijk initiatief vraagt navolging in Vlaanderen.

De OVB moet de advocaten meer betrekken bij haar werking

Een veel gehoorde klacht vandaag is dat 'het OVB' (sic) allerlei beslissingen neemt over de hoofden van de advocaten heen en ze daarover niet of niet voldoende geïnformeerd worden.

Deze kritiek is volledig onterecht. Zo goed als elke advocaat kan zich kandidaat stellen als afgevaardigde in de AV. Aan de meeste balies stelt men echter vast dat het elk jaar een zoektocht is naar kandidaten en dat jonge kandidaten, eens ze zich engageren, soms afhaken na enkele vergaderingen.

Om de veertien dagen worden alle Vlaamse advocaten geïnformeerd over de acties die de OVB onderneemt via de digitale nieuwsbrief 'OrdeExpress' en meerdere keren per jaar wordt in het tijdschrift Ad Rem dieper ingegaan op een aantal actuele thema's.

Maar als de boodschap de bestemming niet bereikt dan moet daaraan verholpen worden. Blijkbaar volstaan de huidige middelen niet om advocaten te betrekken bij de werking van de OVB. Nochtans is een solide basis een absolute noodzaak voor een sterke organisatie.

Om advocaten meer te betrekken bij de besluitvorming zijn er verschillende mogelijkheden.

Zo kan men regelmatig debatten organiseren over onderwerpen die de advocaten aanbelangen, zoals de vraag naar de noodzaak om specialisaties te reglementeren, de hervorming van de tweedelijnsbijstand, de rechtsbijstandsverzekering en de mogelijk daaraan gekoppelde conventionering van advocaten, de hervorming van de stage, de toegang tot het beroep, ...¹⁶

Op deze debatten kunnen advocaten hun mening duidelijk maken zodat de beleidsorganen vervolgens met kennis van 'het terrein' kunnen beslissen.

Men kan ook, zoals aan de Antwerpse balie ingevoerd werd, vakgroepen installeren. Per materie worden advocaten werkzaam in een bepaald vakgebied op regelmatige basis bijeengeroepen, worden ervaringen uitgewisseld en studiemiddagen georganiseerd.

Op deze wijze worden meerdere doelen gelijktijdig gerealiseerd. Advocaten leren elkaar kennen over de baliegrenzen heen en de afstand tussen de 'bestuurden' en de 'bestuurders' wordt aanzienlijk verkleind.

De OVB moet haar interne werking aanpassen

Het huidige reglement van interne werking is aan herziening toe. Nu de hertekening van het balielandschap volop aan de gang is zijn voorstellen over het aantal afgevaardigden in de AV voorbarig.

Wel moet werk gemaakt worden van de hervorming van de AV, het advocatenparlement, het hoogste orgaan binnen de OVB. Het is dit orgaan dat de koers bepaalt van de OVB, dat de reglementen opmaakt en de raad van bestuur ter verantwoording roept bij de controle over de uitvoering van het beleidsplan.

Om deze taak naar behoren te kunnen vervullen is een absolute scheiding der machten noodzakelijk. Voor een goede werking van de OVB is het dan ook nodig dat de AV wordt voorgezeten door een eigen voorzitter, die niet de voorzitter van de OVB is.

¹⁶ Zo organiseert men in Frankrijk jaarlijks een 'Convention nationale des avocats' waarop alle advocaten uitgenodigd worden en belangrijke thema's behandeld worden. Ook in Nederland kent men dergelijke initiatieven met o.a. het jaarlijkse 'Gerbrandydebat' waar advocaten om hun mening gevraagd wordt over fundamentele kwesties.

Deze voorzitter wordt gekozen door de leden van de AV onder haar leden. Het is de voorzitter van de AV die de agenda bepaalt, dit in overleg met de voorzitter van de OVB.

Verder moet werk gemaakt worden van een hervorming van de wijze waarop ontwerpen van reglementen behandeld worden in deze algemene vergadering. De huidige wijze waarop alle ingediende amendementen artikel per artikel behandeld worden leidt er vaak toe dat reglementen helemaal niet kunnen gestemd worden omdat het aanvaarden van het ene amendement een inconsequentie betekent met de aanvaarding van een ander amendement, wat door de indieners van de amendementen – bij gebrek aan kennis van de andere ingediende amendementen – niet kon voorzien worden.

Tenslotte moet de raad van bestuur samengesteld worden uit bestuurders die aansturen en leiding geven aan hun team. Op deze manier vermijdt men dat de opgebouwde knowhow verdwijnt bij het einde van het mandaat van de bestuurder.

De OVB moet aanwezig zijn in het maatschappelijk debat

Advocaten zijn belangrijk én uniek. Door hun kennis van het recht zorgen advocaten er voor dat hun cliënten hun rechten kunnen uitputten. Onafhankelijkheid en de plicht tot beroepsgeheim onderscheidt advocaten van andere juridische dienstverleners.

Deze unieke taak moet belicht worden en advocaten moeten gehoord worden in het maatschappelijk debat als de enige echte onafhankelijke hoeders van de toegang tot het recht. Hierdoor kunnen zij een draagvlak creëren dat hen sterker maakt. Niet alleen extern, maar ook intern.

De jonge balie brengt de OVB naar de advocaten

Alle balies kennen een 'jonge balie', een organisatie van jonge of minder jonge geëngageerde advocaten die er voor zorgen dat advocaten de mogelijkheid hebben om elkaar te ontmoeten bij formele of minder formele gelegenheden. Deze bijeenkomsten zorgen er voor dat advocaten elkaar leren kennen en samen dingen 'doen' waardoor een cohesie ontstaat die zorgt voor een draagvlak waarop heel wat initiatieven kunnen uitgebouwd worden. Dat advocaten interesse hebben hiervoor bewijzen activiteiten zoals de jaarlijkse advocatenrun. Het is een middel om advocaten, over de baliegrenzen, met elkaar in contact te brengen maar het is ook een manier om advocaten kennis te laten maken met de OVB en haar werking.

Hoe ziet deze verandering er concreet uit?

Naast de meer algemene hervormingen die ik hoger voorstelde bekijk ik hier graag per departement welke opdrachten er zijn:

Departement deontologie: kennis ontsluiten en stafhouders ondersteunen

Om er voor te zorgen dat de advocaten hun unieke positie binnen de markt van de juridische dienstverlening behouden is het nodig dat streng wordt toegekeken op de correcte naleving van de deontologische regels. Waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid zijn de basisbeginselen waaraan elke handeling van een advocaat dient getoetst te worden.

De controle op de naleving van de deontologische regels blijft bij voorkeur in handen van de stafhouders, nu zij het dichtst bij hun advocaten staan en hun 'pappenheimers' kennen.

Om de stafhouders toe te laten deze zware taak naar behoren te vervullen is ondersteuning van de OVB nodig.

Ik zie dan ook drie kerntaken voor dit departement:

1. De instandhouding van een kennisdatabank inzake tucht waar advocaten rechtstreeks terecht kunnen in geval van twijfel (ontsluiten en updaten van de adviezen deontologie) zonder daarbij voorbij te gaan aan de taak van de stafhouder om advies te verlenen in concrete dossiers en op te treden waar nodig.
2. Het verlenen van bijstand aan de stafhouders in de vorm van een tuchtcel. Ik denk aan de creatie van een pool van experts inzake tucht die door de stafhouders kunnen aangesteld worden als onderzoekers. De stafhouders houden de macht om een onderzoek op te starten, laten zich – indien zij dat wensen – bijstaan door iemand van de pool die het onderzoek voert en een eindverslag maakt. Het zijn de stafhouders die uiteindelijk beslissen of ze al dan niet verwijzen naar de tuchtraad.
3. De codex aanpassen en aanvullen waar nodig. Enige terughoudendheid is echter geboden. Een deontologische codex die maandelijks wijzigt zal nog door weinig advocaten gekend zijn.

Departement toegang tot het recht: kerntaak van de OVB

Nu in het bewaken van de toegang tot het recht de sleutel ligt voor de verzoening van de belangen van de advocaten en de rechtzoekenden en een breder maatschappelijk draagvlak kan gevonden worden voor de advocatuur als bewakers van de toegang tot het recht heeft dit departement uiteraard een erg belangrijke taak.

Het departement waakt voor de toegang tot het recht van alle rechtzoekenden, vermogend of onvermogend. Zoals blijkt uit een studie van de Universiteit Antwerpen uitgevoerd in opdracht van de OVB ligt een zeer grote uitdaging in het voorzien in de toegang tot het recht voor de 'sandwichklasse'. Zij die net te veel verdienen om in aanmerking te komen voor de kosteloze juridische bijstand, maar niet over voldoende reserves beschikken om een eventueel lange en dure procesgang te financieren.

Op dit departement rust de taak ervoor te zorgen dat burgers, bedrijven, overheden en organisaties op een betaalbare wijze de toegang behouden tot het gerecht. Indien daarover onderhandeld dient te worden met het kabinet van de minister van Justitie dan moet dat gebeuren, doch dit kan enkel na een duidelijk mandaat van de AV en niet 'te allen prijze'.

Departement financiën

Geen sterke OVB zonder de nodige financiële middelen die er voor zorgen dat iedereen zijn taak naar behoren kan vervullen. Op de penningmeester rust de taak de financiën te beheren als een goed huisvader en hierover op regelmatige tijdstippen helder te rapporteren.

Departement collectieve belangen en studiedienst

De studiedienst van de OVB wordt geroemd om zijn degelijkheid en dat moeten we uiteraard zo houden. De taak van de studiedienst bestaat er in de wet in wording te controleren op de invloed ervan op de advocatuur, de toegang tot het recht en het waken voor de naleving van de rule of law. Het is noodzakelijk dat de advocatuur zich mengt in het maatschappelijk debat hierover en dat kan alleen op basis van degelijke en onderbouwde nota's van de studiedienst.

De taak van de studiedienst is dan ook tweërlei. Enerzijds dient de studiedienst te voorzien in adviezen bestemd voor de wetgever zodat deze beslissingen kan nemen rekening houdend met de visie van de advocatuur. Anderzijds dient de studiedienst de advocaten te informeren over de wet in wording en de doorgevoerde wetwijzigingen zodat de advocaten meteen op de hoogte zijn.

Wat de collectieve belangen betreft is er nog veel werk. Deze opdracht kreeg m.i. tot op heden te weinig aandacht en ik ben ervan overtuigd dat we de Vlaamse advocaten beter kunnen ondersteunen in de uitoefening van hun taak als we hier meer op inzetten. Ik denk aan de mogelijkheid om over te gaan tot collectieve aankopen, aan adviezen inzake de aanschaf van kantoortoestellen, advocatensoftwareprogramma's enz. Met het aanbieden van teksten, zoals modellen van statuten van advocatenvennootschappen, medewerkingsovereenkomsten of aandeelhoudersovereenkomsten zouden advocaten heel wat kostbare tijd kunnen winnen.

Ook wat personeel betreft kan de OVB een grotere ondersteunende rol spelen voor haar advocaten. Waarom geen samenwerking met een interimkantoor dat kan zorgen voor een pool van secretariaatspersoneel dat kan ingeschakeld worden in geval van problemen?

Departement IT: neemt de advocaat mee de digitale toekomst in

Het is de taak van de bestuurder IT om de advocatuur binnen te loodsen in de digitale wereld, hen op de hoogte te houden van de recente ontwikkelingen die nuttig zijn voor de advocatuur, na te gaan in hoeverre advocaten met deze evoluties kunnen meegaan zonder te verzaken aan de basisbeginselen die aan ons beroep ten grondslag liggen en er voor te zorgen dat deze ontwikkelingen de advocatuur kunnen dienen i.p.v. tegen te werken.

Departement stage en beroepsopleiding: kwaliteitsbewaking is cruciaal voor het voortbestaan van de advocatuur

De reputatie van de advocaat is een van de belangrijkste marketingtools die we hebben. Het is dan ook noodzakelijk dat alle advocaten voldoende geschoold en bijgeschoold zijn, zodat de kwaliteit van de bijstand kan verzekerd worden.

Men moet dus streng zijn bij de beoordeling wie toegang tot het beroep krijgt.

Een hervorming van de stage dringt zich op en de ontwikkelingen gerealiseerd op dat vlak de voorbije jaren moeten verder uitgewerkt worden.

Wat de beroepsopleiding betreft moet verder ingezet worden op kwaliteitscontrole. Hiervoor kan o.m. verwezen worden naar de self-assessment tool ontwikkeld door de Canadian Bar Association¹⁷ of naar de kwaliteitscontroles zoals voorzien in Nederland.

Bovendien moet zowel bij de opleiding van de stagiairs als bij de permanente vorming voor de advocaten meer ingezet worden op de ondernemerscapaciteiten van de advocaten.

Advocaten moeten geïnformeerd worden over de ontwikkelingen die zich voordoen op IT-vlak, zodat we deze innovaties kunnen verwerken als een evolutie en niet als een revolutie¹⁸.

Net zoals in Nederland moeten innovatieplatforms opgezet worden, zodat advocaten mee zijn met de ontwikkelingen en niet verrast worden door de kennis van hun cliënten.

Departement communicatie: sleutelpositie binnen de OVB

Voor dit departement zijn er twee belangrijke opdrachten:

1. De communicatie naar buiten: de OVB moet er voor zorgen dat ze gehoord wordt in het maatschappelijk debat waar dat nodig is. De advocatuur is een belangrijke pijler in de rechtsstaat en moet als dusdanig behandeld worden door de media. Het is de taak van het departement communicatie om er voor te zorgen aanwezig te zijn in dit debat en de verschillende media, waaronder de sociale media, te gebruiken. Deze communicatie moet snel en efficiënt gebeuren.
2. De communicatie intern: bij heel veel advocaten is de OVB een centraal orgaan dat hen alleen plichten oplegt, maar zij zien veel te weinig wat de OVB allemaal voor hen doet. Er moet dan ook ingezet worden op interne communicatie. Ik verwijs hiervoor naar wat ik uiteen zette onder punten 3.1 en 3.4. Advocaten moeten betrokken worden bij 'de Orde' en dat kan op vele manieren. Zo denk ik aan de 'dilemmapp'¹⁹ van de NOVA, waarbij om de twee weken een deontologisch vraagstuk wordt voorgelegd aan de advocaten en zij met een app aan de NOVA kunnen laten weten wat hun mening is of aan het concept 'mijnbalie', het online platform dat recent werd opgericht aan de Antwerpse balie, dat bestaat uit een kennisdatabank gevoed door advocaten en een chatroom enkel toegankelijk voor advocaten.

¹⁷ Zie hierover BUYSENS, H. "Self-assessment tool Canadian Bar Association" in Today's Lawyer 2016-6, p. 6 ev.

¹⁸ ING Economisch Bureau (2013). Advocatuur in transitie: Koerswijziging op weg naar 2025. ING Economisch Bureau

¹⁹ <https://www.advocatenorde.nl/dilemmapp>

Besluit:

De advocatuur staat op een keerpunt en dus ook de OVB. De komende jaren moeten belangrijke keuzes gemaakt worden en heel wat initiatieven moeten genomen worden. Een 'jong' en dynamisch team is meer dan ooit nodig.

Graag neem ik de verantwoordelijkheid hiervoor op mij en besteed ik de volgende drie jaar, als voorzitter van de OVB, aan de uitbouw van een sterke OVB. Een OVB die gedragen wordt door haar basis, die gerespecteerd wordt om haar degelijkheid en de plaats krijgt die ze verdient in het maatschappelijk debat.

Antwerpen, 2 juni 2017

Kati Verstrepen

Voor het schrijven van dit beleidsplan baseerde ik mij o.a. op volgende documenten:

- American Bar Association (2016). Report on the future of legal services in the United States. ABA. abafuturesreport.com.
- ABN AMRO (2016). Advocatenkantoren insights.abnamro.nl/branche/advocatenkantoren/?platform=hootsuite
- Advocatenblad, het blad van de Nederlandse advocatuur, jaargangen 95, 96 en 97
- Conseil National des Barreaux: invitation à la Convention nationale des avocats à Bordeaux novembre 2017: économie, numérique et territoires’.
- Deloitte (2016). Future Trends for Legal Services. Global research study.: www2.deloitte.com/rs/en/pages/legal/articles/deloittefuture-trends-for-legal-services.html.
- Deutscher Anwaltverein (2013). Der Rechtsdienstleistungsmarkt 2030: Eine Zukunftsstudie für die deutsche Anwaltschaft. anwaltverein.de/de/service/dav-zukunftsstudie.
- Hardyns, W., Pauwels, L., Gudders, D., Parmentier, S. en Verhage, A., “De advocatenbarometer 2012/2013”, Boom, Lemma, 2014
- Horizon 2025: rapport van de studiedag gehouden door de OBFG te Louvain-la-Neuve op 29 mei 2015
- ING Economisch Bureau (2013). Advocatuur in transitie: Koerswijziging op weg naar 2025. ING Economisch Bureau.
- Kien (2016). Onderzoek naar dienstverlening van advocaten. www.wolterskluwer.nl/voor-advocaten/de-klant-is-koning/artikel/infographic/onderzoek.
- Law Society of England and Wales (2016). The future of legal services. www.lawsociety.org.uk/news/stories/future-of-legal-services/.
- Legal Services Consumer Panel (2014). 2020 Legal Services. How regulators should prepare for the future www.legalservicesconsumerpanel.org.uk/publications/research_and_reports/documents/2020consumerchallengereport.pdf.
- Jaarverslag Ligea: http://oca.ligea.be/nl/wp-content/uploads/2017/03/OCA_jaarverslag_2016.pdf
- Remus, D., & Levy, F. (2015). Can robots be lawyers? Computers, lawyers, and the practice of law: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2701092.
- Today’s Lawyer, jaargangen 1, 2 en 3
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Cahier 2016-13, Juridische beroepen in de toekomst: ontwikkelingen binnen advocatuur, notariaat en gerechtsdeurwaarderij, M.J. ter Voert: https://www.wodc.nl/binaries/Cahier%202016-13_Volledige%20tekst_nw_tcm28-235332.pdf